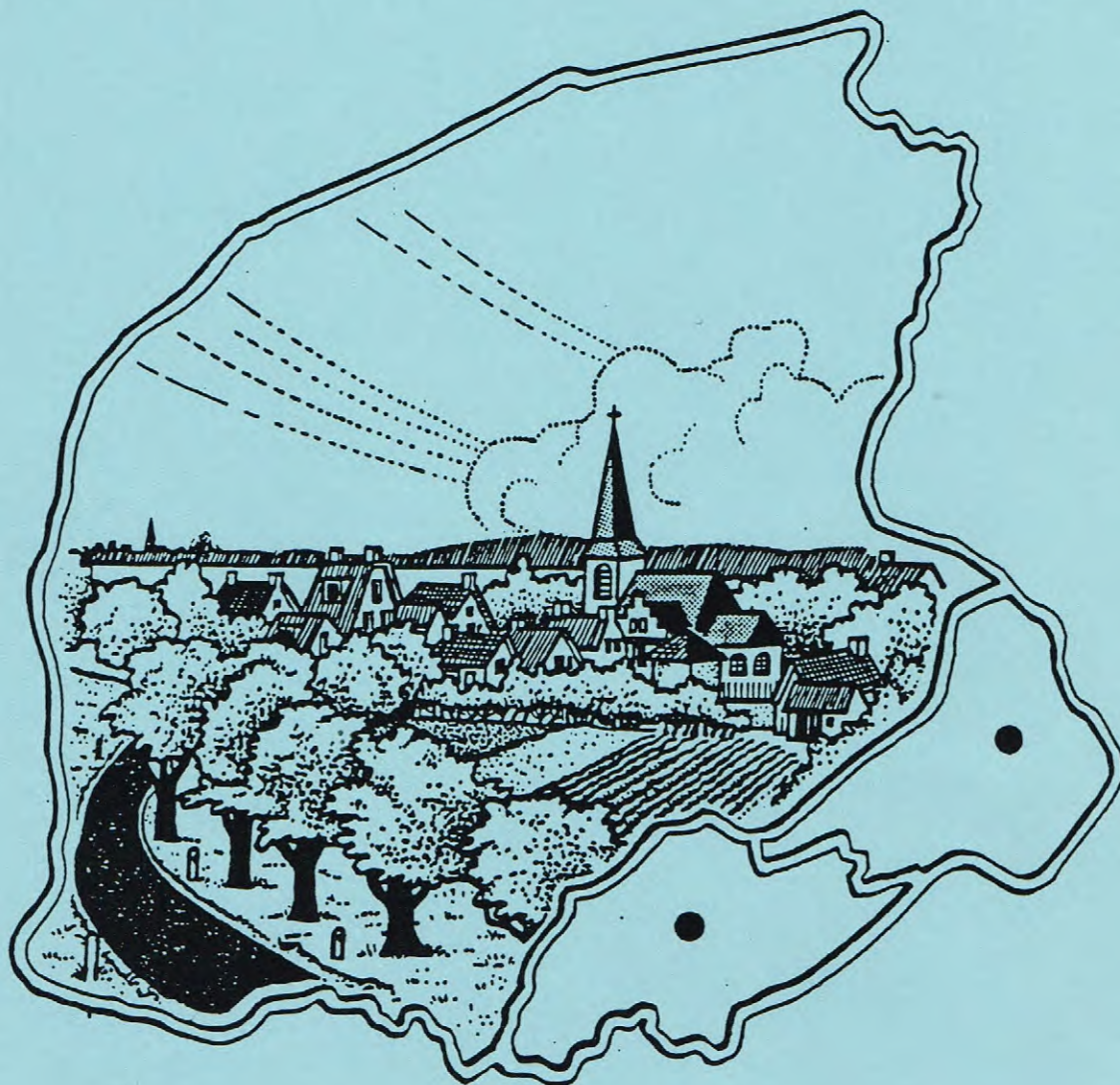

GEERT GORTER EN DE GEMEENTE

Themaprogramma in het kader van
"Heemkunde" in de Stellingwerven

HANDLEIDING

Handleiding.

INLEIDING.

Dit programma bestaat uit:

- a. een leerlingenboek;
- b. een cassettebandje;
- c. een handleiding met aanwijzingen en suggesties voor de leerkracht.

Ad a. Het leerlingenboekje kan worden gebruikt als leesboek.

Ad b. Op het cassettebandje zijn die teksten of delen van een tekst opgenomen die Fries en Stellingwerfs bevatten. Daarmee willen we die leerkrachten behulpzaam zijn die zelf moeite hebben met het lezen en spreken van Fries of Stellingwerfs.

De gesproken tekst kan worden beluisterd tijdens het (mee)lezen van de tekst.

De volgende onderdelen zijn opgenomen (geheel of ten dele):

- De uitnodiging;
- Wie is de baas?
- Het bestuur van de gemeente;
- De burgemeester;
- Nieuwe schoenen?
- Geert blijft hopen;
- De vergadering (Plaatselijk Belang).

Ad c. De handleiding voor de leerkracht.

De handleiding bestaat uit een algemeen gedeelte, waarin een aantal suggesties voor zelfstandig en projectmatig werken door de leerlingen.

Verder worden er per bladzijde suggesties, vragen en opdrachten aangegeven.

De handleiding is losbladig, zodat u zelf ook nog diverse verwerkingsmogelijkheden kunt invoegen.

1. ALGEMEEN

1.1. Een projectmatige benadering.

Door een aantal leerkrachten/teams worden bepaalde onderwerpen bij voorkeur projectmatig/thematisch uitgewerkt met de groep(en). Een onderwerp als de gemeente leent zich daar uitstekend voor. Een voorwaarde daarbij is dat de leerlingen de beschikking hebben over voldoende achtergrondinformatie betreffende de onderwerpen waar ze mee bezig gaan.

Deze achtergrondinformatie is ten dele te vinden in het leerlingenboek "Geert Gorter en de Gemeente".

Andere boeken en brochures waar gebruik van gemaakt kan worden:

- "Kijk op de gemeente Weststellingwerf"
J. de Vries, gemeentehuis Weststellinwerf
- "Het gemeentewapen, de gemeentevlag"
Gemeentehuis Weststellingwerf
- "Gemeentehuizen vroeger en nu"
dr. Th. Oosterwijk, gemeentehuis Ooststellingwerf
- "Geschiedenis van het Stellingwerfse zegel en het gemeentewapen van Ooststellingwerf"
Gemeentehuis Ooststellingwerf
- "De Gemeente"
Friese les, G.C.O./M.S.U.
- "De Gemeente", uit de serie Informatie nr. 5
Uitgeverij "De Ruyter", Gorinchem
- "De Burgemeester", uit de serie Informatie junior nr. 96
Uitgeverij "De Ruyter", Gorinchem

N.B.

Het boekje "Kijk op de gemeente Weststellingwerf" is ook voor scholen in Ooststellingwerf bruikbaar.

Naast bovengenoemde uitgaven, geven ook lokale nieuws- en advertentiebladen veel informatie.

Ook de afdeling voorlichting van de eigen gemeente zal allicht bereid zijn informatie te verschaffen.

Tenslotte moet natuurlijk ook worden gedacht aan raadsleden en ambtenaren uit de eigen woonplaats die mogelijk informatie kunnen geven.

Op de volgende pagina's worden verder nog een aantal suggesties gegeven, voor het opzetten, uitvoeren en evalueren van een project.

1.2. Een schema voor het opzetten van een project rond het onderwerp "De Gemeente(n)".

We onderkennen in een project de volgende fasen:

- a. de fase van de motivatie en de introductie;
- b. de voorbereiding op de verkenning en verwerking;
- c. verkenning en verwerking;
- d. de presentatie;
- e. evaluatie.

Ad a. Motivatie en introductie.

In deze fase gaat het erom de belangstelling van de kinderen voor het onderwerp te wekken. Mogelijkheden daartoe zijn bijvoorbeeld:

- krante-artikelen over de gemeente;
- activiteiten van de gemeente(ambtenaren) in de directe omgeving (bijvoorbeeld het ophalen van huisvuil).

Daarna een introductiegesprek over het onderwerp:

- wat weet je van de gemeente?
- welke taken heeft de gemeente?
- wie doet wat?
- wie is de baas?

We proberen de kinderen zoveel mogelijk zelf aan het woord te laten. De leerkracht probeert alleen te stimuleren. De vragen worden niet beantwoord, maar kort op het bord genoteerd.

Aan het eind van deze fase worden de vragen in onderwerpen gecategoriseerd. De leerlingen kunnen nu kiezen voor een bepaald onderwerp. De klas wordt zo in groepjes verdeeld.

Er kunnen eventueel meer groepjes met dezelfde vragen bezig zijn.

Mogelijke onderwerpen zijn onder andere:

- wat doet een gemeenteraadslid/de gemeenteraad?
- waar komt het geld van de gemeente vandaan?
- de gemeente en de sport;
- de gemeente en het onderwijs;
- de brandweer;
- de politie;
- politieke partijen;
- enzovoort.

Ad b. De voorbereiding op de verkenning en de verwerking.

De groepjes formuleren:

- wat ze precies willen weten;
- hoe ze dat aan de weet denken te komen;
- hoe ze willen uitwerken;
- hoe ze de taken denken te verdelen.

Hiertoe kan de groepskaart (zie hierachter) dienen. De leerkracht kan in eerste instantie met één of meer groepjes deze kaart invullen. De bedoeling is dat de groepjes dit zoveel mogelijk zelfstandig proberen te doen. Wel zal de onderwijsgevende steeds stimulerend en controlerend erbij betrokken zijn.

Ad c. Verkenning en verwerking.

De kinderen werken de vragen nu per groepje uit. De leerkracht kan nog klassikale lessen toevoegen. Op deze wijze kan hij/zij er bijvoorbeeld ook voor zorgen dat Fries/Stellingwerfs voldoende aanbod komt. In dit verband valt te denken aan de volgende lessen uit het leerlingenboek:

- Wie is de baas?
- Het bestuur van de gemeente;
- De burgemeester;
- De vergadering (Plaatselijk Belang).

De onderwijsgevende zal steeds tijdens het uitwerken van de vragen met de groep de voortgang bespreken.

Ad d. Presentatie.

Zo mogelijk wordt aan elk verslag/presentatie in de groep aandacht geschonken.

Dit kan bijvoorbeeld door:

- mondelinge toelichting;
- tentoonstellen;
- dramatiseren.

De beschikbare tijd zal mede bepalen of alle presentaties uitvoerig kunnen worden besproken.

Ad e. Evaluatie.

Wil men het project met de hele groep evalueren, dan is daarvoor hierachter een schema met aandachtspunten beschikbaar.

Ook vanuit de voortgangsbesprekingen met de groepjes kan goed geëvalueerd worden.

1.3. Groepskaart.

Onderwerp:

.....

1. Leden van de groep:

1.
2.
3.
4.

2. Wat willen we over het onderwerp weten:

.....
.....
.....
.....
.....

3. Hoe vinden we informatie (rondjes kleuren):

☐ Bekijken van dieren nl.:	☐ Boeken nl.:	☐ Onderzoek van:
☐ Bekijken van planten nl.:	☐ Dia's:	☐ Lengte meten van:
☐ Bezoek aan:	☐ Video:	☐ Oppervlakte meten van:
☐ Interview met:	☐ Geluidsbandjes:	☐ Inhoud meten van:
☐ Enquête over:	☐ Andere dingen nl.:	☐ Gewicht van:

4. Hoe gaan we verslag doen (één rondje kleuren):

☐ tentoonstelling	☐ zandtafel/maquette	☐ muurkrant
☐ verslag	☐ speltoneel/mime	☐ geluidsband
☐ collage	☐ reportage	☐ hoorspel
☐ viering	☐ (hulp)actie	☐ brief aan
☐ fotokrant	☐	☐

5. Taakverdeling:

<u>Naam</u>	<u>Taak</u>
.....	
.....	
.....	

1.4. Evaluatieblad heemkunde.

Thema:

1. De voorbereiding

- Voldoende voorbereid
- Tijd goed gepland
- De juiste materialen verzameld
- Voldoende achtergrondinformatie

2. De kennismaking

- De kinderen werden voldoende gemotiveerd
- De kennismaking verliep naar wens
- De taakverdeling leverde geen problemen op

3. De verkenning en verwerking

- De uitvoerbaarheid was reëel
- De kinderen werkten enthousiast
- De kwaliteit was voldoende

4. De presentatie

- Wat ging goed
- Wat kwam niet goed uit de verf

5. Evaluatie algemeen

Punten ter bespreking in het team:

-
-
-

2. SUGGESTIES EN AANWIJZINGEN BIJ HET LEERLINGENBOEK

Deze suggesties worden per bladzijde gegeven.

BIJ BLADZIJDE 1

Introductie.

De aanleiding of motivatie van het samen lezen van het leerlingenboekje zou bijvoorbeeld kunnen liggen in:

- activiteiten van ambtenaren van de gemeente in of rond de school, zoals: werkzaamheden aan de school, ophalen van vuilnis, werkzaamheden van de plantsoendienst;
- een artikel uit de informatiepagina van de gemeente;
- een verslag van een gemeenteraadsvergadering.

Naar aanleiding van een dergelijke zaak kan een introductiegesprekje worden gehouden met als kern de vraag wat de leerlingen van de gemeente weten;

- van het bestuur;
- van de gemeentelijke taken;
- hoe je als inwoner met de gemeente in aanraking komt.

BIJ BLADZIJDE 3

OPDRACHT - De groep van Geert moet zorgen dat alle scholen een uitnodiging krijgen. Heb je een idee hoe je zo snel mogelijk de adressen van alle basisscholen in de gemeente Oost- en Weststellingwerf zou kunnen verzamelen?

Schrijf je idee hieronder maar op.

.....
.....

BIJ DE OPDRACHT

Naar aanleiding van de verschillende ideeën kan een gesprekje worden gehouden waarbij de verschillende oplossingen worden gewogen. Dit kan tevens de motivatie zijn voor het vervolg van de lessenserie.

Andere suggesties voor de verwerking.

a. Gesprek.

De situatie in de klas waarbij Geert wegdroomt, kan als uitgangspunt voor een gesprekje worden gehanteerd.

- Droom jij ook wel eens weg?
- Wanneer gebeurt dat?
- Waar denk je dan aan?

b. Inventarisatiegesprek.

De situatie waarbij geïnventariseerd wordt, wat er allemaal nodig is voor een schoolkorfbaltoernooi, kan worden gespeeld door de groep. Eventueel kan ook een ander evenement worden gekozen dat in de belangstelling staat.

Cassette bij "De uitnodiging".

De tekst van "De uitnodiging" is ter ondersteuning van leerkrachten en leerlingen met betrekking tot de uitspraak van het Stellingwerfs opgenomen op een geluidscassette.

Een mogelijke werkwijze:

1. beluisteren van de tekst;
2. bespreken van moeilijke woorden en/of zinnen;
3. beluisteren van de tekst en gelijktijdig meelezen;
4. luid lezen van de tekst, zonder ondersteuning van de cassette.

BIJ BLADZIJDE 4

Andere suggesties voor de verwerking.

a. Gesprekje 1.

De taal kan aanleiding zijn voor een gesprek. Startvragen:

- In de tekst wordt een andere taal gesproken. Welke?
- Welke talen spreken de leerlingen van deze groep/school?
- Welke talen worden er in ons dorp gesproken?

b. Gesprekje 2.

Wij hadden oplossingen, bedacht voor het verzamelen van de adressen van de scholen.

In het verhaal worden ook oplossingen gezocht. Welke is/zijn beter? Waarom?

OPDRACHT 4

Voor de Friese benaming van het eigen dorp kan gebruik worden gemaakt van het volgende overzicht:

Eaststellingwerf:

Easterwâlde, Appelskea, Ravenswâld, Langedike, de Fochtel, Elslo, Nijeberkeap, Aldeberkeap, Makkingea, Donkerbroek, de Haule, Haulerwyk, Waskemar.

Weststellingwerf:

Wolvegea, Aldeholtpea, Nijeholtpea, Teridzert, Aldeholtwâlde, Nijeholtwâlde, Pepergea, Steggerda, Noardwâlde, Sânhusen, Boyl, De Blesse, Aldetrine, Nijetrine, Sonnegea, Nijelemmer, Aldlemmer, Munnikebuorren, Langelille, Skerpensiel, Spangea, Skoattersyl, Slikenboarch, Easterstreek.

1. Kleur de grens tussen de gemeenten Oost- en Weststellingwerf blauw.
2. Zet een rode streep (met de liniaal) onder de namen van de hoofdplaatsen van de beide gemeenten.
3. Hier staan enkele plaatsnamen in het Fries geschreven. Zet de Stellingwerfse naam erachter. Kijk daarvoor goed op de kaart. Zet in de derde rij de Nederlandse naam.

Fries:	Stellingwerfs:	Nederlands:
Appelskea		
de Fochtel		
de Haule		
Nijeberkeap		
Easterwâlde		
Ravenswâld		
Wolvegea		
Sonnegea		
Aldeholtpea		
Nijeholtpea		
Munnikebuorren		
Noardwâlde		

BIJ DE OPDRACHTEN

De opdrachten spreken voor zich.

Wanneer opdracht 2 wordt uitgevoerd, kan bijvoorbeeld vooraf in de groep besproken worden, waarover men graag iets wil horen of welke vragen aan het raadslid zullen worden gesteld.

BLADZIJDE 10

Hier is een suggestie om de talen Stellingwerfs, Fries en Nederlands met elkaar te vergelijken. In onderstaande kolom kunnen de Nederlandse woorden ingevuld worden.

Natuurlijk kunt u ook uitgaan van één kolom (één van de drie talen) en proberen gezamenlijk de twee andere kolommen aan te vullen.

Stellingwerfs	Fries	Nederlands
schoele	skoalle	
joongien	jonkje	
schoenen	skuon	
maegien	famke	
gemienteraod	gemeenterie	
wethoolder	wethâlder	
sport	sport	
huus	hûs	
wark	wurk	

BIJ OPDRACHT

Het is mogelijk dat opdracht 2 problemen geeft wat betreft de uitspraak van sommige woorden. Daarom de volgende aanwijzingen (uiteraard kan men ook collega's raadplegen!).

De naam van mijn woonplaats is

In het Stellingwerfs is dat

En in het Fries

1. Ken je de namen van raadsleden in jouw gemeente?

.....

.....

3. Noem de naam van één of meer wethouders in jullie gemeente.

.....

Mogelijke werkwijze:

1. beluisteren van de tekst;
2. bespreken van moeilijke delen;
3. beluisteren van de tekst en gelijktijdig meelezen;
4. luid lezen van de tekst, zonder ondersteuning van de cassette.

Stellingwerfs:

schoenen : De -en wordt uitgesproken als een dikke/dubbele n: "schoenn".
maegien : De -ae wordt in het Stellingwerfs uitgesproken als de è-klank
in militair: "mègien".
gemienteraod: -road wordt uitgesproken met de o-klank uit het Engelse
"border" (grens).

Fries:

skoalle : De -oa wordt ongeveer uitgesproken als -wa: "skwalle".
skuon : De -uo wordt ongeveer uitgesproken als -wo: "skwon".
gemeenterie : -rie wordt uitgesproken alsof er een trema boven de e stond:
"rië" (met stomme e).
wethâlder : -hâlder met de â als de o-klank uit het Engelse "border"
(grens).
hûs : de -û wordt uigesproken als een lang aangehouden oe: "hoes".

BIJ BLADZIJDE 11

Cassette bij "Het bestuur van de gemeente".

Ter ondersteuning van leerkrachten en leerlingen met betrekking tot de uitspraak van het Fries, is de tekst van bladzijde 9, 10 en 11 opgenomen op de cassette.

BIJ BLADZIJDE 13

Cassette bij de "burgemeester".

Ook deze tekst is weer opgenomen op de cassette.

Vraag!

Hoe heet de burgemeester van jouw gemeente?

BIJ BLADZIJDE 15

Op deze bladzijde worden de taken van de gemeente opgesomd. Ook in de illustraties komen alle taken terug.

Het is misschien een aardige suggestie om de groep leerlingen in kleinere groepjes te verdelen.

Ieder groepje zou dan één van de diverse taken kunnen uitkiezen. De opdracht is dan om die taak verder uit te werken.

- een bezoek(je) aan één van die diensten;
- interview met gemeente-ambtenaar(-naren);
- maken van een werkstuk;
- spreekbeurt/verslag uitbrengen.
- collage.

BIJ BLADZIJDE 17

Cassette bij "Nieuwe schoenen".

In verband met de uitspraak van het Stellingwerfs is ook deze tekst op de cassette opgenomen. Alleen het eerste deel.

Suggesties voor verwerking.

Naast de opdracht op bladzijde 16 zijn er andere verwerkingsmogelijkheden, die meer op de emotionele en sociale aspecten van het onderwerp betrekking hebben.

a. Dramatiseren.

De situatie van Geert en zijn moeder (het gesprekje) kan gespeeld worden door twee leerlingen. Daarbij kan de leerling die Geert speelt eventueel zelf een oplossing proberen aan te dragen voor het probleem van de schoenen.

b. Gesprek 1.

Hoe denk je dat moeder zich voelt in een situatie dat ze geen nieuwe schoenen kan betalen?

c. Gesprek 2.

Geert zijn vader kan geen werk vinden. Dat komt hier ook wel voor.

- Hoe is dat denk je? - Wie kan er iets over vertellen?

OPDRACHT Geert zijn moeder krijgt geld van Sociale Zaken. Van de bijstand wordt ook wel eens gezegd.

Wie kan geld van Sociale Zaken krijgen? Zet een kruisje bij het goede antwoord.

- a. Elke man of vrouw die gescheiden is.
- b. Iedereen met een minimum-loon.
- c. Iemand die in de Ziektewet zit.
- d. Iedereen die géén loon en géén uitkering heeft, of op een andere manier geld ontvangt.

Bij de opdracht

Het antwoord is uiteraard d.

Bij de bespreking kan worden aangegeven waarom de andere antwoorden niet goed zijn.

- a. Je weet met dit antwoord niet voldoende. Misschien krijgt die persoon wel gewoon loon of alimentatie of een uitkering.
- b. Je krijgt minimumloon. Dat wordt als voldoende beschouwd.
- c. Zo'n persoon krijgt loon op basis van de Ziektewet.

Het verdient aanbeveling om het begrip Sociale Zaken, bijstand nader te bespreken.

Misschien kan het onderwerp voor een klasse-/groepsgesprek worden gebruikt.

Bij de opdracht

Zowel in Oost- als in Weststellingwerf wordt veel gedaan aan het gescheiden inzamelen van afval.

Welke produkten en op welke wijze verschilt echter enigszins. Voor de precieze stand van zaken kan worden verwezen naar de publicaties (bijvoorbeeld lesbrieven) van het project "Afval Apart".

Overigens leent het onderwerp "Afval/Milieu" zich ook uitstekend voor (een) aparte les(sen) of project.

VRAAG Sommige afvalstoffen kunnen opnieuw worden gebruikt. Die worden vaak apart ingezameld (bijvoorbeeld glas, papier). Welke stoffen zijn dat bij jullie? Noteer ze hieronder.

.....
.....
.....

BIJ BLADZIJDE 23

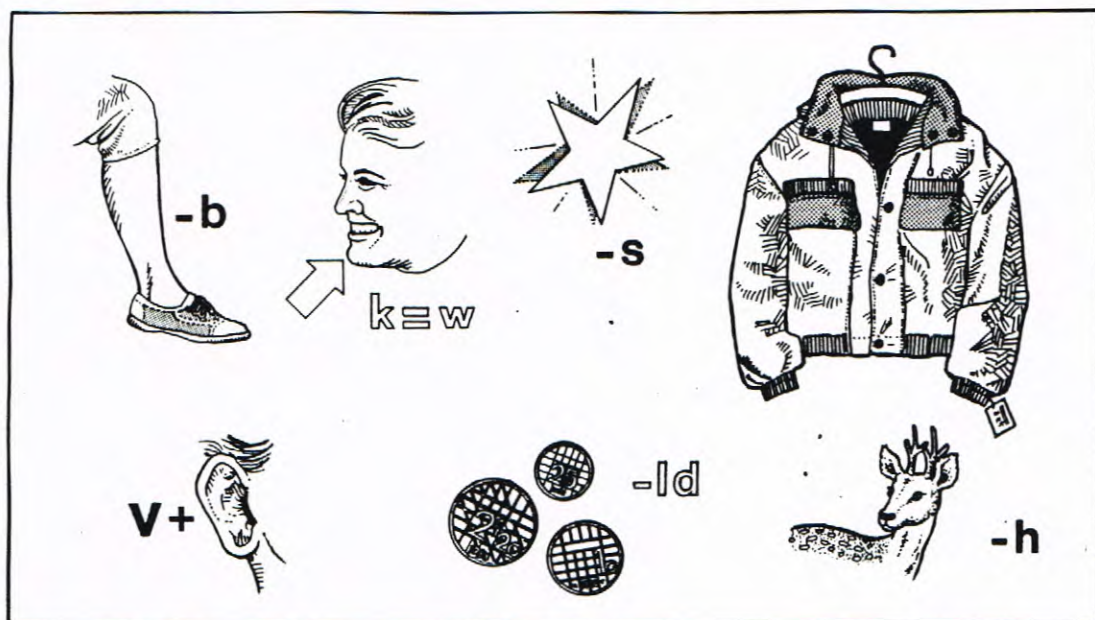
Het bovenste gedeelte van de tekst.

VRAAG Heb je enig idee wat Geert denkt?
Wat voor mogelijkheden zou Geert zien?

Bladzijde 23, 24 en 25 ook op cassetteband.

BIJ BLADZIJDE 24

Moeder zei dat er misschien andere belangrijke dingen moesten worden gekocht. Als je de rebus oplost, weet je waar ze aan dacht?

BIJ DE OPDRACHT

De oplossing van de rebus luidt: "Een winterjas voor Geert".

BIJ BLADZIJDE 26

VRAAG Is er in jullie dorp ook zo'n vereniging? Hoe is de naam? Ken je ook namen van bestuursleden.

BLADZIJDE 27, 28 en 29

De tekst van deze bladzijden is ook weer opgenomen op cassetteband.

BIJ "DE VERENIGING PLAATSELIJK BELANG"

In deze tekst komt een enkele zin Fries voor. Naar de uitspraak kunnen de woorden "oars" en "bestjoer" misschien problemen geven.

oars : de oa wordt uitgesproken -oë (stomme e met trema), de r wordt niet uitgesproken dus: "oës".

bestjoer: de oe wordt uitgesproken als oe-ur dus bestjoe-ur.

TOT SLOT

Er is bewust gekozen voor een open, misschien ook wat abrupt, einde.

Het open einde biedt de mogelijkheid voor de leerlingen om individueel of in groepjes na te denken over het verloop van het verhaal.

Een en ander kan natuurlijk ook schriftelijk uitgewerkt worden in een stelopdracht.

